

Pred sporazumom med Anglijo in Sovjeti o ruski pomoči za angleško obrambno zvezo

London, 15. aprila. Poluradno poročajo: Pogajanja med Anglijo in sovjetsko vlado za sodelovanje Rusije v angleški obrambni zvezi so stopila v odločilno razdobje. Zunanji minister Halifax je včeraj imel dva daljša razgovora s sovjetskimi poslankami Majskimi. Tega je natančno obvestil o navodilih, ki jih je angleška vlada poslala glede pogajanj svojemu poslaniku v Moskvi. Angleški poslanik bo danes imel važen sestanek s sovjetskimi zunanjim ministrom Litvinovim.

Atentat na Hitlerja so pripravili

London, 15. aprila. o. »Daily Mirror« poroča, da je nemška skrivna policija 31. marca odkrila v Wilhelmshafenu zarotniško družbo čeških rodoljubov, ki so imeli namen ubiti kanclerja Hitlerja med slavnostmi, prireditvami ob splošni nove velike bojne ladje »Tirpitz«.

Malo pred kanclerjevim prihodom v Wilhelmshafen so agenti skrivne policije na nabrežju blizu ladjedelnice prijeli čisto po naključju dva neznanca, ki sta hotela priti v prednje vrste. Pri preiskavi so ugotovili, da sta to dva človeka iz čeških krajev in da sta oborožena z modernimi avtomatičnimi samokresli. Policija je hitro zaprla ves tisti pristaniški predel ter naglo izvedla natančno preiskavo po vseh stavbah.

Berite »Slovenski dom«!

V hiši, ki je last nekega Nemca iz Sudetov, s oprijeli še štiri druge sumljive ljudi, ki so bili tudi vsi oboroženi. Dve- ma izmed njih se je že po aretaciji posrečilo pobegniti in izgubiti se v množici. Ušla sta v Holandijo.

Drugi aretiranci so pri zaslišanju priznali, da so hoteli narediti atentat na Hitlerja.

Policija je prijela tudi nekega holandskega časnikarja, ki je bil priča preiskave v zaprtim pristaniškem predelu. Ostal je v zaporu deset dni in bil izpuščen šele, ko je podpisal izjavo, da ne bo poročal o ničemer, kar je pri tej priliki videl.

Gospodarska zveza med Nemčijo in Litvo

Berlin, 15. aprila. m. V najkrajšem času se bodo začela med Litvo in Nemčijo trgovinska pogajanja. Pogajanja med obema državama bodo zelo daljnosežna ter bosta Nemčija in Litva sklenili trgovinsko pogodbo, po kateri bo Nemčija odkupila vse litvanske poljedelske prideleke, kar jih bo Litva imela preveč, v zameno pa bo Nemčija izvažala v Litvo svoje industrijske izdelke.

Madžari ponujajo Romuniji sporazum o nedotakljivosti meja

Budimpešta, 15. aprila. o. Ker je Romunija na nevarne madžarske glasove o prisilni vrnitvi romunske Transilvanije Madžarom odgovorila z vojaškimi ukrepi, je to zelo vplivalo na madžarske politične kroge, ki so začeli umikati svoje zahteve in dajati pomirljive izjave. O razmerju med Madžarsko in Romunijo je govoril tudi zunanji minister grof Czak. Dejal je, da so odnosi z Romunijo težavni, ker Romunija meni, da Madžarska ni prijaznih misli do nje, čeprav ve, da Madžari hočejo spoštovati romunske meje. Madžarska bo nedotakljivost romunskega ozemlja spoštovala še toliko bolj, če bo Romunija priznala potrebne pravice madžarski manjšini.

Vse madžarsko časopisje se obširno havi s tem govorom ter poudarja predvsem odlomke, ki se nanašajo na Romunijo. Dobro poučeni madžarski politiki izjavljajo, da je Madžarska že predlagala Romuniji, da bi obe državi sprejeli skupno izjavo o nedotakljivosti meje med Romunijo in Madžarsko in glede nenapadanja. A tudi Romunija mora pokazati dobro voljo ter pravično urediti manjšinsko vprašanje.

Med Poljsko in Nemčijo

Varšava, 15. aprila. o. V naprotju s prvotnim pričakovanjem kaže, da bosta Nemčija in Romunija sporna vprašanja reševali s pogajanj in ne s siko, kakor se je zdelo, preden je Anglija dala Poljski jamstvo za meje in ji zagotovila pomoč. O tem pričajo številna polovarna poslanikov v Varšavo. Nemški poslanik Moltke je pred nekaj dnevi odšel v Berlin in se bo v kratkem vrnil na Poljsko z novimi navodili glede bodočega razmerja med Nemčijo in Poljsko. — V varšavskih nemških krogih izjavljajo, da je poljsko-britanski dogovor v protislovju s poljsko-nemškim paktom iz leta 1934, zato z zanimanjem pričakujejo vrnitve nemškega varšavskega poslanika.

Prave za uvedbo novega reda na Češkem

Praga, 15. apr. V Pragi končujejo priprave za izvajanje nemškega protektorata. Prvi ukrep bo odstop Beranove vlade ter imenovanje nove vlade. Številni ministri bodo zmanjšani ter bo nova vlada imela samo 6 članov, ki bodo v glavnem strokovnjaki, ki prej niso igrali nobene vloge v političnem življenju. Predsednik nove vlade bo minister Havelka, katerega bo predložil predsednik Hacha v imenovanje protektorju Neurathu. V vladi bosta tudi general Elias in svetnik zunanjega ministrstva Kaha. Te spremembe bodo izvedene konec prihodnjega tedna.

Pri teh pogajanjih ne gre za popolno vključitev Rusije v angleški obrambni sistem. Poljska, Romunija, Turčija, Grčija in druge bodoče članice te zveze nočejo namreč nič slišati o tem, da bi sovjetska vojska ob morebitnem nemškem napadu prišla na njihovo ozemlje, ker bi to prav tako ogrozilo njihov obstanek. Zato bo vloga in naloga v tej zvezi bolj posrednega značaja.

Sporazum med Anglijo in med Sovjeti naj zagotovi Angliji ter njenim zaveznicam predvsem pomoč Rusije v materialu. Po zanesljivih poročilih bo ta sporazum vseboval naslednje tri točke:

1. Tristransko pogodbo med Francijo, Anglijo in Rusijo o takojšnjem medsebojnem posvetovanju v primeru vojne nevarnosti.

2. Pogodbo o sovjetski pomoči v orožju, strelivu, surovinah, žitu in drugih potrebščinah, ki bi jih Rusija dobavljala ob vojni Angliji in njenim zaveznicam.

3. Letalski pakt, ki bo določal sodelovanje sovjetskega letalstva s francoskim in angleškim letalstvom za določene naloge v morebitni vojni.

Sovjetska vlada bi rada videla, da bi se določila francosko-sovjetskega sporazuma o medsebojni pomoči raztegnila še na Anglijo. Temu se pa Anglija upira, ker noče oživljati sistema tako imenovane kolektivne varnosti, kateremu se je zadnja leta odrekla.

Romunija z veseljem sprejema angleško jamstvo za svoje meje

Bukarešta, 15. aprila. m. Predsednik romunske vlade Calinescu je snoči sprejel domače in tuje časnikarje ter jim dal izjavo o jamstvih glede nedotakljivosti meja, ki jih je Romunija dobila od Anglije in Francije. Calinescu je poudaril, da je Romunija z največjim zadovoljstvom in veseljem sprejela angleško in francosko izjavo, po kateri Anglija zagotavlja Romuniji popolno pomoč in podporo, kadar bo to potrebno. Ta izjava dokazuje prijateljstvo Velike Britanije do Romunije. Vedeti je treba, da je Romunija pripravljena sprejeti od vsake države prijateljske izjave, ki bi bile podobne angleški izjavi. Z največjimi simpatijami spremlja vsako delo, ki gre za tem, da okrepi mir in da tako zagotovi varnost romunski državi.

Politika romunske vlade je dobro znana. Da bi mogla nadaljevati s svojim delom za utrditev miru, je Romunija okrepila svoje koristne zveze z državami, s katerimi je prijatelj. Romunski narod je pripravljen braniti nedotakljivost svoje države in svojih meja.

Londona izjavo ga je zelo navdušila. »Mi smo znova poudarili, da nas vsi poskusi za okrepitev miru zanimajo neposredno, prav tako pa tudi ustvarjenje ozračja za medsebojno zaupanje, brez katerega bi pravo mednarodno življenje postalo zelo težko.«

Včeraj popoldne je predsednik romunske vlade imel enourni razgovor z angleškim poslanikom.

Govor predsednika Združenih držav:

Amerika bo tudi imela besedo pri urejanju Evrope

Washington, 15. aprila. Predsednik Združenih držav je včeraj govoril v proslavo »vseameriškega dne« in dejal med drugim:

Starega sveta ne vodi v vojno kaka usodnost. Ljudje niso sužnji usode, ampak sužnji svojega razuma. V takem času gledamo na Veeameriško zvezo kot na znamenje velikega upa.

Kaj je rešilo Ameriko pred težkimi dogodki, ki se danes odigravajo v Evropi? Vsa Amerika dela na javnih sejah in z javnimi dogovori. V drugih delih sveta pa ni takih razgovorov, ampak so vojne, dokler izčrpanost ali poraz ne združi vlade, ki skušajo popraviti svoje razdejano delo.

Sanje o zavzetju sveta po katerikoli državi, so smešen zločin. Ameriški mir, ki ga danes slavimo, ni posledica slabosti. Mi smo pripravljene ta mir tudi braniti. Naša moč gre za tem, da ne bo nihče poskušal uničiti naših ustanov ali ogrozil neodvisnosti katerekoli države ali skupino držav v Ameriki. Če bi se naj napad izvedel z gospodarskim pritiskom, jamčim, da bo moja domovina dala napadenemu vsa gospodarska podpora, tako da ne bo treba nobenemu amerškemu

narodu žrtvovati niti dela njegove svobode, pa bo le ohanil gospodarsko blaginjo.

Družina ameriških narodov bi z vso pravico smela biti vzgled ostalemu svetu. Mi imamo večje koristi, kakor je obramba naše celine, obdane z morji.

Razvoj sedanjih dni je zmanjšal razdalje med Ameriko in med ostalim svetom in jih bo v prihodnosti še bolj. Zato Ameriko zanima razvoj ostalega sveta prav zaradi tega, ker so se razdalje skrajšale. In prav zaradi tega bo Amerika tudi imela svojo besedo pri urejanju starega sveta, česar naj se zavedajo vsi evropski narodi. Amerika se ne more strinjati, da bi kdorkoli urejal Evropo po načelih Hunov in Vandalov izpred 1500 let. Kdor bi to poskušal, bo naletel na odpor vsega sveta, tudi na odpor Amerike.

Najboljša obramba mira bo za nas upanje, da bodo bratski narodi onstran morja opustili misli in nazore, ki jih siliijo k neprestanemu vojevanju. Amerika je že večkrat poudarila svojo voljo do miru in bo povzdignila tudi svoj glas pri določanju novega reda na svetu. To je naše sporočilo Evropi.

Ministrski svet je včeraj dopoldne pod predsedstvom Mussolinija sprejel zakonski osnutek, ki se glasi: »Vladar Italije bo po prevzemu albanske krone nosil naslov kralja Italije in Albanije ter cesarja Abesinije. Tako se bodo imenovali tudi njegovi nasledniki. Kralja in cesarja bo zastopal v Albaniji namestnik s sedežem v Tirani.«

Nemško letalo pristalo pri Celju

Celje, 15. aprila.

Snoči okoli 7 je priletelo nad Celje tuje letalo se začelo spuščati nad Gabrjem in zavilo nato v Spodnji Lanovž, kjer je pristalo na prostoru za Kirbišovo tovarno. Celjani, ki so sledili letalu, so na njem zapazili kljukasti križ. Ko je letalo pristalo, je stopil iz njega 24 letni nemški letalec Wachsing iz Celoveca, ki je takoj uvidel, da ni pristal na nemških tleh. Pri zasilanju je izjavil, da je vozil s šolskim letalom iz Celoveca proti Lincu, zašel pa da je po pomoti proti vzhodu. Ko je letel nad Savo, je mislil, da je to Donava. Tako se je pripeljal na našo stran in pristal pri Celju. Ko je zagledal mesto Celje, je mislil, da je to Wolfseberg, ter se je spustil na tla.

Kljub temu, da se je to pripetilo zvečer, se je na kraju, kjer je letalo pristalo, kmalu nabralo mnogo ljudi, ki so z zanimanjem ogledovali avion.

Nadaljevanje razgovorov predsednika vlade Cvetkoviča z dr. Mačkom v Zagrebu

Beograd, 15. aprila. m. S sročnim drugim orozovlakom ob 23.10 se je odpeljal v Zagreb predsednik vlade in notranji minister Dražica Cvetković. V Zagrebu bo s preds. bivše HSS dr. Mačkom nadaljeval pred veliko nočjo prekinjena pogajanja za rešitev hrvatskega vprašanja.

Na železniški postaji so se od njega poslovili prometni minister dr. Spaho, gradbeni minister dr. Krek, pravosodni minister dr. V. Rožič, poštni minister Jovan Altiparmaković

minister za gozdove in rudnike Ljubomir Pantić, minister za socialno politiko M. Rajaković, navzočnih pa je bilo tudi več poslancev, med njimi Miloš Stare in dr. Golia. Ministrskega predsednika Cvetkoviča je na železniško postajo pospremlilo tudi več domačih in tujih časnikarjev. Na postaji se je predsednik vlade z vsemi prisrčno rokoval in razgovarjal, n- kar je nekaj minut pred odhodom vlaka vstopil v svoj vagon. Vsi navzoči so mu pri odhodu navdušeno vzklikali in mu želeli »srečno pot«.

Vesti 15. aprila

Odhod nemškega brodograjske v španske vode naj dvigne ugled nemške vojne mornarice pri Nemcih — tako razlagajo Angleži sporočilo o začetku nemških pomorskih manevrov ob španski obali. Poveljstvo angleške mornarice pravi v svojem poročilu, da je vse angleška brodograjske v Evropi pripravljeno, da ob nevarnosti takoj stopi v akcijo.

Sloviti ameriški letalski rekorder, palkovnik Lindbergh bo amerškemu obrambnemu odboru poročal o stanju letalstva v raznih evropskih državah, med drugim tudi v Rusiji in Nemčiji.

Japonske zavarovalnice so zvišale za 2% zavarovalne premije ladjem, ki plavejo po Sredozemskem morju, kar bi govorilo o tem, da Japonci računajo z vojno nevarnostjo v tem delu Evrope.

Italijanska vojska še osvaja dostopnejše predele Albanije. Italijansko poveljstvo je dalo ukaz, da morajo vsi Albanci nemudoma izročiti vse orožje italijanskim oblastem, kar bo pa precej težko izvesti.

Maršal Göring je včeraj dopotoval v Rim, kjer so ga sprejeli vsi fašistični voditelji z Mussolinijem na čelu. Göring bo ostal v Rimu dva dni in imel važne razgovore, ki se bodo nanašali med drugim tudi na to, da bi predsednik vlade Mussolini spet sam prevzel vodstvo zunanje politike, grof Ciano pa bi šel za podkralja v Albanijo.

Glavni tajnik Zveze narodov Avenol je odgovoril predsedniku albanske vlade Verlacinu, da je sprejel brzojavko o izstopu Albanije iz Zveze narodov, da pa ne more izstopa vzeti na znanje, marveč da bo o tem poročal vsem članicam Zveze.

Obisk poljskega zunanjega ministra Becka v Parizu bo skušal utrditi in izpopolniti vojaško zvezo med Francijo in med Poljsko. Ta obisk je nepotreben, ker Poljska nima razloga misliti, da hoče Nemčija kakorkoli ograjati njeno neodvisnost — piše »Hamburger Fremdenblatt« v odgovor na poljske izjave, da se bodo Poljaki branili pred vsakim, tudi pred nemškim napadom.

Francoski poslanik v Burgozu maršal Petain se je je včeraj vrnil iz Pariza na svoje službeno mesto, kjer do zdaj zaradi italijanskih in nemških prizadevanj ni želi posebnih uspehov za svojo državo.

Anglija je dala Grčiji in Romuniji jamstva, za katera nista prosili, samo da bi oslabili zvezo med Nemčijo in Italijo, kar se pa ne bo posrečilo — pravi Mussolinijev zaupnik Gayda v rimskem »Giornale d'Italia«.

Nemški propagandni minister Göbbels se je včeraj za kratko ustavil v Beogradu, kamor so ga prišli na letališče pozdraviti zunanji minister dr. Cincar Marković, nemški poslanik Heeren, poveljnik našega letalstva general Janković in razne druge osebnosti. Po kratkem postanku je Göbbels nadaljeval pot proti Budimpešti.

Nemški državljani so začeli v velikem številu zapuščati Združene države in Južno Ameriko. Ti odhodi so v zvezi z nerazpoloženjem, ki vstaja po Ameriki proti Nemcem.

Bivši vrhovni poveljnik španske rdeče vojske general Miaja je včeraj dopotoval v Marseille, odkoder pojde najbrž v Mehiko.

Italijanska vlada je na včerajšnji seji potrdila priključitev Albanije k italijanski državi.

Nov spor se je začel med Madžari in med Slovaki, ker Madžarska noče priznati niti najmanjših političnih in narodnih pravic 600.000 Slovakom, ki žive pod madžarsko oblastjo. Zaprl so tudi vse voditelje slovaške manjšine.

Slavnosti ob Hitlerjevi 50 letnici se bodo udeležila močna zastopstva iz vseh držav, s katerimi živi Nemčija v dobrih odnosih, med

Nenavadno odkritje v protestantski cerkvi na Betnavi

Maribor, 15. aprila.

Na Betnavi pri Mariboru je stala svoje dni protestantska cerkev. Tu so se zbirali protestanti iz Maribora in okolice, katerim je bilo prepovedano zbiranje v mestu. Ob cerkvi so pokopavali protestantske mrličje. Na mestu, kjer je nekoč stala cerkev, je zdaj gramoznica in vsako leto pri izkopavanju najdejo kakšno okostje.

Včeraj popoldne pa je prineslo najvažnejše odkritje, ki bo po natančni preiskavi osvetlilo zgodovino te cerkve in njenih ustanoviteljev. Delavci so našli na obokano grobnico, ki je predstavljal najbrž kriptno nekdanje cerkve. V njej so našli tri okostja. V sredi je ležalo okostje velikega moškega, na eni strani je bil dolg meč, na drugi strani pa krajši meč. Na levi glavnega okostja je ležalo drugo okostje, tudi moško. Najbrž je bil to kak sorodnik. Na desni strani je ležalo okostje ženske. Poleg nje so našli zlat prstan z zelenim draguljem, zapetnico iz čistega zlata in pozlačene ostroge. Domnevajo, da so bili ti mrtveci pokopani na tem kraju še pred letom 1600. Najbrž je bil tu pokopan kak dobitnik cerkve ali bogat protestantski plemič.

V ponedeljek se bo raziskovanje nadaljevalo pod vodstvom prof. Baša.

Sestanek nove Delavske zbornice

Ljubljana, 15. aprila.

Danes dopoldne ob 11. se je sestal plenum novoimenovane uprave Delavske zbornice. Ob pol desetih pa so se na predsteanek zbrali delegati ZZZ in Združenih zasebnih nameštencev. Sestanek je vodil g. Preželj Franc. Obravnavali so točke dnevnega reda zasedanja DZ.

Sestanka sta se udeležila tudi člana glavnega odbora Jugorasa iz Belgrade Ljubomir Mitič, tajnik Delavske zbornice v Beogradu in tajnik generalnega tamištva vseh Delavskih zbornic, ter Zara Popović, glavni tajnik Jugorasa in pravni referent belgrajske Delavske zbornice.

Zasedanje plenuma Delavske zbornice pa je vodil komisar dr. Lovro Bogataj.

Lepa glasbena prireditev v Filharmonični dvorani: Večer komorne glasbe

Snoči je bil v veliki filharmonični dvorani koncert komorne glasbe, ki je privabil prav lepo število občinstva. Trije nadarjeni umetniki, violonist Albert Dermelj, čelist Bogomir Leskovic ter pianist Marijan Lipovšek, so zaigrali Schubertov in Dvorakov trio in vrh tega spremljali mnogo obetajočo sopranistko Ksenijo Kuševo v pevskih partijah z diskretno pazljivostjo in tekočutnostjo.

Prva točka na sporedu je bil Schubertov klavirski trio v B-duru, opus 99. Schuberta je mogoče spoznati med stotinami in stotinami deli. V njegovih skladbah vedno znova srečavamo plemenito eleganco, ki se izraža v prožnosti in gibčnosti ter nagiba po čvrstih pasusih pogosto kar sredi misli k obratoma, v katerih se javlja poetična usmerjenost komponista, kateremu so bile najbližje kratke v sebi zaključene enote, refleksivna lirika, polna sentimenta in nostalgije. Zdi se, da se Schubert nikdar in nikjer ni bilo mogoče izogniti melodiki, ki je pisana konec krajev le za plemenito vox humana. Zvest si ostaja v tem zadnjem tudi v triu, ki smo ga slišali snoči v filharmonični dvorani, v celnem srednjem stavku. Preprosta, pa živo vroča glasba, ki ne skuša metati sidra na globoko, je ljubčevna v blagosti in lahkonosti kljub temu, da se zdi ves trio nekoliko razvlečen ter v motivih detajlni preveč izrpen.

Beethovne »Tri škotske pesmi« nam velikega mojstra odkrivajo z druge strani. Njegove besede so preproste, razumljive, blage prihajajo sru, ker niso komplicirane. Rahlo zagrenjeno se vzpenja pevska linija v mirnem, nalahno usloženem oboku nad spremljavo prve pesmi »Henny«. V drugi (»Jonny«) se javlja zadržanost, počasna je in zamišljena, skoraj sramežljivo je v prvih deljenju čustvo. Tretja »Willy« pa je živahna, nagla in gibčna; smelega je zahteva in zaupljivejša samozavest. Vse tri pesmi pa se nam zde nekoliko eksotične v svoji izvirnosti; zdi se nam kakor bi se nobena ne udeležila izobitja nekakšne severnjaške žalobnosti in slovesnosti niti tam ne, kjer upanje seje moč in vero.

Dvorak je zastopal s Sonatino v G-duru (opus 100) za violino in klavir. V tej intimni, v celnem veselju kompoziciji zrelega mojstra se le tu pa tam javlja zamišljenost in nagnjenje k resnobi meditaciji. Toda tok drugih misli odplave vselej skoraj pri priči otožnost in zamujanje kakor bi sonce pregnalo otožno senco, ki je bila izdaj prosojnega oblaka razgrnila čez ravan za hip neveselo zaskrbljenost. Zaključna točka koncerta je bil Dvorakov klavirski trio, opus 90. (Tako imenovani Dumky-trio.) Tod je Dvorak razgrnil s prepričljivo močjo in umetniško razpisanostjo elemente, ki najgloblje razgibajo slovenskega duha: ljubezen do rodni tal, neutešnost, ki sama skoraj ne ve, česa ji manjka in za čem se v svoji neučakanosti in nemirnosti žene, vdanost zemlji, s katero ga v veselju in trpljenju spenja tisoč vezi. Pri tem obide ves register razpoloženj od refleksivne vdanosti preko patetične siline do subtilne, nežne občutljivosti.

Kompozicije Torellija Händla in Mozarta odlikuje smisel za razgibanost, ki se izogiba ekstremu na plemeniti način, ki se ne odreka pestro uporabljenemu variiranju dinamike in ritma, ustvarja strogo zaključnost in prevzema uho s pisarjo, prijetno zvočnostjo.

Trio Dermelj-Leskovic-Lipovšek je skrbno in vestno pripravil svoj večer. Posamezniki so tehnično izborni podkovani, v celoti pa tvorijo harmonično telo, v katerem nihče ne stopa iz okvirja kljub temu, da si v svojem partu dovoljuje noto individualne iznajdljivosti. Violonist Dermelj je tenkočuten, subtilen muzik, poln žara in impozivnosti. Leskovic odlikuje miren zanos, ki pozna meje in priča o dobrem okusu. Njegov ton je plemenit, navdihuje ga spoštovanje; v solopartih navdušuje z resnobo, ki nevsiljivo pretresa duha. Marijana Lipovška odlikuje fina prilagodljivost, ki na izrazitih mestih vselej najde dovolj moči, da pomaga rahlo poetičnemu občutovanju umetnika do polne, samostojne veljave z neposrednostjo, v kateri je mnogo bogate invencije in lirčno nastrojene fantazije.

Prvič se je na koncertnem odru po svojem študiju v dobro zvneči soli Daro-Danielli na Dunaju pred našim občinstvom pojavila koloraturna sopranistka Ksenija Kušeja. Dokazala je, da se je tam šohala z velikim pridom. Neizpodbitno je prepričala občinstvo, da že zdaj razpolaga s tehničnim znanjem, ki je zavidanja vredno. Kušeja razpolaga s simpatičnim, nekoliko zamolklo barvanim organom, ki ima tudi precejšen obseg. Kljub temu, da se snoči tu pa tam v interpretaciji še ni mogla povsem iznebiti nekoliko togega šolskega sloga, je vendar na nekkih mestih dokazala, da se v njej skriva tenak čut za samostojno oblikovanje, ki ga bo odlikovala, kakor sodimo, velika tenkoslušna za razbiranje nians v čustvenem gradivu. Njene višine tu pa tam še ne zvne polno, nekam suhe so (konec krajev se ta pojav ilak rad kaže pri vseh koloraturnih pevkih). To bi bilo eno. Drugo pa je, da se nam zdi njen glas skoraj prepezan, pretehtan za koloraturo; mne-

nja smo, da pevin temperament mikajo drugačne, samostojnejše in snovno poglobljenejšje zahteve kakor so koloraturne, ki prenašajo ravnotežje predvsem na tehnično plat. Kušeja ima najbrž močan smisel za bogato skalo čustev. Toplota in intimitnost zvenita iz njenega glasu s polno prepričljivostjo. Njena najboljša točka je bila snoči Händlova »Arija Tusnelde« iz opere »Arminio«. V Mozartovi ariji iz opere »Il re pastore« se je zdelo še nekoliko toga, še nesproščena. Radovedni smo, kako se bo v bodoče razvijal njen nedvomni talent. Po snočnem večeru ne pretiravamo, če trdimo, da se lahko naedejamo še prav lepega, presenetljivega napredka, ki si bo znal dokončno zagotoviti priznanje in veljavo.

Ob koncu še nekaj: Kakor je bil večer komorne glasbe lep in srečen umetniški dogodek, je bil le nekoliko predolg. Program je bil preobsežen. Boljše bi bilo, če bi prihodnji umetniki svoj spored ob taki priliki nekoliko skrajšali.

Bogomir Leskovic je oskrbel prevode za glasovne točke. Ne bi kazalo trditi, da se je pri tem pokazal mojstra. Tu pa tam je njegov prevod od sila okoren. Najljubšeja za pevca je prav gotovo »Willy«.

Občinstvo je vse na tem večeru nastopajoče pozdravilo z velikim navdušenjem. Ni štedilo ne s priznanjem, ne v venci. Odhajalo je prav zadovoljno. Tudi dvorana je bila za ta čas prav primerno zasedena.

Ljubljana od včera do danes

Nebo se je čez noč nekoliko zakalilo. Solnce je davi na vse zgodaj posijalo prav veselo, pa ne za dolgo. Kmalu ga je pregrnila oblakna mrena. Po dolgem času se bo, kakor vse kaže, vreme zadnje le spreminilo. Zdalej bomo nemara dobili že prav v kratkem dež, ki ga polje v spomladanskem času pošteno potrebuje. Ne še danes, jutri morda ali pa pojutrišnjem.

Vloge v denarnih zavodih naraščajo

Po podatkih Zveze jugoslovanskih hranilnic v Ljubljani za mesec februar 1939 (zadnji mesec, za kateri so podatki že zbrani) so vloge pri 29ih slovenskih samoupravnih hranilnicah narasle v februarju za 11 milijonov din na 1.150.080.558 din. Vloge na knjižice so narasle za 8 milijonov na 670.7 milijona, v tekočem računu pa za 3 milijone na 349.3 milijona din.

Porast vlog na knjižice izkazuje 13 hranilnic, v tek. rač. 9. skupno vloge pa so narasle pri 13 hranilnicah. Tudi število vlagateljev je naraslo skupno za 340 na 132.719. Od porasta odpade 284 na vlagatelje na knjižice (porast pri 10ih hranilnicah) in 56 na tekoče račune (porast pri 8ih hranilnicah). Skupno število vlagateljev je naraslo pri 10ih zavodih.

Četrta številka »Doma in sveta«

Tudi četrta številka »Doma in sveta« je izšla točno ob napovedanem času. Med sotrudniki srečamo poleg že znanih (Bevk, M. Javornik, Stanko Vuk, Joka Zigon, Ivan Grefenauer, T. Polokar, Jesenovec) tudi celo vrsto novih imen, ki se bodo v naši literaturi še prav lepo uveljavila (Dušan Ludvik, J. Dular, Viktor Zorman, Tone Čokan, I. Čampa, J. Remic, F. Žen). »Doma in sveta« je zbral vrsto odličnih mladih moči, pesnikov in prozaistov. Revija napreduje vedno lepše in v krog njenih bralcev ter naročnikov se od številke do številke vedno bolj širi. Podoba je, da bo krog sotrudnikov, ki se zbirajo okrog »Doma in sveta«, v naši književnosti začrtal lepo novo brazdo.

Spet nekaj nesreč

Včeraj ob pol desetih dopoldne so bili reševalci klicani v ulico Za Gradom št. 11. Tam je bil po nesreči prišel pod voz 42 letni delavec Podrepšek Ivan.

Nekoliko pred drugo uro popoldne pa je pozval reševalno postajo Sentvid.

Tam je bil neki motokiklist podrl 27 letnega orožniškega kaplarja Krstiča Mihajla, ki je dobil hude notranje poškodbe.

Ob 6 zvečer pa so se morali odpeljati na ljubljanski glavni kolodvor, odkoder so prepeljali v ljubljansko bolnišnico rudarja Leskoviška Miha, ki se je bil ponesrečil v Trbovljah pri delu v rudniku.

Kamen za kamnom — za Slovenski prosvetni dom!

Akcija nabiranja kamnov za Osrednji prosvetni dom v Ljubljani se je lepo razmahnila. Ljubljana je že sedaj pokazala veliko razumevanje in še vedno se javljajo številni novi poštvovalni dobrotniki. Kmalu po veliki noči bo Akejski odbor začel zbirati kamne tudi po deželi. Prepričani

Filmi

»Mannequin« (Kino Matica). Sicer je ta film v svoji zgodbi proti kraju nekoliko razvlečen in bi bil lahko zaključen nekaj prej brez škode za uspeh in prepričljivost, vendar kljub temu na gledalca učinkuje prav pozitivno. Zgodbe o revnem dekletu, ki se poroči z brezposelnim koristolovcem in nato spozna bogatega dobrega lastnika ladij, pri nas ne nalete na dober odmev, ker v njih gledamo za lase privlečeno romantiko. In vendar se take reči v Ameriki rade dogajajo; treba je le vzeti v roke kakšen ameriški časopis. Druga so tam merila, druge možnosti ob življenju in vrvežu, ki prav v širokem in kompliciranem nahaja in uprizarja preproste rešitve. Sicer pa konec krajev ta zgodba sama tudi ni toliko važna. Dasi jo je režiser Frank Borzage obravnaval z vso skrbjo, tako vestno, da si ni upal nikjer vzeti škarij v roke in malo ž njimi pogospodariti po manuskriptu. Glavno, to, kar nas privlači in kar bo poskrbelo za soliden obisk, moramo poiskati v igri dveh odličnih akterjev, Spencerja Tracyja, ki je bil za leto 1938 dobil ameriško filmsko nagrado za najboljšo igralsko kreacijo, ter Joan Crawfordovo, ki je še vedno na izdatni višini. Zlasti Spencer Tracy, ta »persona grata«, neke vrste zaželeni tip našega časa, niti malo lep v sladkobnem smislu, toda možak od temena do peta in srčno dober v svoji zunanji, povsem nepriljeni prirodni robatosti, — Spencer Tracy, ta nam spet postreže s partijo, v kateri je toliko človeške gorke, da razgiblje gledalca in ga prisili k občudovanju, ker jo neposredno občuti.

smo, da podeželje ne bo zaostalo za belo Ljubljano, ki je v zadnjem času zopet krepko podprla misel »Slovenskega doma«. Velikonočni dobrotniki, ki so prispevali

po 5000 din: dr. Juro Adlešič, župan mestne občine ljubljanske; Bizjak Franc, ravnatelj Radio d. z. o. z.; neimenovana družba;

po 3000 din: Korn Teodor, vodovodna inštalacija; Z. U.; S. M.; Ina Strojanski, trgovina pri »Zvoncu« Pred škofijo, dr. Vendelin Megler, industrialec;

po 1000 din: Alojzij Košmerlj, župnik; A. V. J. M.; dr. Ivan Kačar, zdravnik; Janko Cepcon; R. G.; S. P.; dr. Capuder Donata, sodnik pripravnik; Kovač Franc, sodnik; J. K.; A. K.; dr. M. L.; M. F.; Ignacij Nadrah, stolni prošt; Jože Jagodica; škofijski kancelar; Fran Lukič; dr. Pompe Janko; Alojzij Markez, ekonom; S. A.; Nahtigal in sin; F. J.; dr. Franc Gerlovič; dr. R. S.; dr. Logar France; F. V.; inž. B. V.; S. B.; B. J.; S. J.; inž. A. V.; J. G.; M. M.; F. Z.; Stolna prosveta; neimenovana družba; M. V.; Polzeinski Janec, profesor; Jože Zmavec, katehet; dr. S. P.; U. P.; inž. F. E.; G. R.; I. F.; dr. Volavšek Josip; Mlakar Janko, profesor; Sedej France, šef postaje Ljubljana; Ponikvar Ciril, žel. višji kontrolor; dr. Ivan Ahčin; dr. I. H.; dr. G. P.; Tajner Franc; Anton Wagner in Janko Resman; Zupanc Jernej; Jakob Vilhar, urar; dr. J. F.; dr. Murko Vladimir; K. S.; Vera Majster; Olga Ribter; S. F.; K. S.; dr. Vladislav Pegan, odvetnik; dr. S. Z. — Vsem najpri srčnejša zahvala!

Šahovska tekma za državno prvenstvo

12. kolo je spet prineslo slovenskim igralcem nekaj dragocenih točk. Če bo šlo tako naprej, bo Kostičevo upanje, da doseže prvo mesto, padlo v vodo. Kostič je namreč v zadnjih dveh kolenih nenadno popustil in zapravil prejšnjo svojo odlično prednost cele točke. Ta prednost je bila tembolj dragocena, ker gre turnir hitro h kraju. Na vrhu ali tik pod vrhom se je nenadno pojavila cela kopica igralcev, ki si vsi prizadevajo, da bi postali prvi. Vsi seveda ne bodo mogli biti prvi, videlo pa se bo kmalu, komu bo sreča bolj mila. Gotovo tistemu, ki nanjo preveč ne računa!

V 12. kolu je Schreiber igral z Rožičem na precej svojevrsen način damski gambit. Rožič je tudi v tej igri omagal in izgubil prednost, ki si jo je v začetku pridobil. Zaradi natančne in silno previdne Schreiberjeve igre je Rožič kmalu začel v izgubljen položaj in se je po 30. potezi moral vdati.

Avirovič je igral z Bröderjem. Začela sta približno oba enako močno, tako da v središčnici ne bi mogel nihče reči, kdo od njiju stoji boljše. Če bi se igra tako nadaljevala, bi si igralca najbrž razdelila točko. Bröder pa je naredil hudo napako, zaradi katere je izgubil kraljico in se je moral vdati.

Precej kiblevec se je nabralo okoli mizice, za katero sta igrala Slovenca Pirc in Vidmar ml. Vidmar se je kot črni dobro branil, pozneje pa je Pircu zaradi njegove izvrstne igre moral dovoliti,

Nenavadna nesreča pri gašenju gozdnega požara

Selca nad Škofjo Loko, 14. aprila. Včeraj dopoldne so v Smolevi za Zelenziki trebili travnike in trebež žgali. Zaradi neposredne bližine in velike suše se je nad travnikom vžgal gozd. Požar se je zaradi velikega vetra silno hitro širil in ga niso mogli pogasiti do večera. Nadaljevali so z gašenjem tudi ponoči. Ko je šel tedaj Francetov fant iz Smoleve po bregu, je naenkrat zginil drugim izpred oči. Hlapec, ki se je dresal za njim, se je hitro oprjel hrasta in opozoril še druge. Posvetili so in zagledali pred seboj luknjo, iz katere so se slišali klici na pomoč. V tem je prišel gasit tud Jakov Janez iz Selc, ki se je spustil po vrvi v jamo, ki je bila globoka okrog 11 metrov. Našel je fanta vsega krvavega in nezavednega. Navezal ga je na vrvi in drugi so ga potegnili iz jame. Nato so izvlekli še Jakovoga. Zdravnika, ki je prihitela iz Zelenzikov, je fantu, ki je bil ves potolčen po glavi, zašla rana, ker mu je posmelo kožo in zatrgalo uho. Ker ni bilo notranjih poškodb, je fant ostal v domači oskrbi.

Incident v kinu 'Union' pred sodiščem

Kazenski sodnik-pododrednik na okrožnem sodišču dr. Leon Pompe je v četrtek vodil kratko razpravo o incidentu, ki se je 15. oktobra lani med zadnjo predstavo ob 21. razvijal med lastnikom kina in pol. svetnikom Viktorjem Kokaljem in ki je našel odmev tudi pred kazenskim sodiščem. Zadeva je bila drugače na miren način likvidirana. Ozadje obravnave pa je bilo tole:

Vzrok incidentu je bilo postavljanje rezervnih sedežev odnosno stolov, ki jih je dal postaviti Kham Fran pred glavni vhod v dvorani. Takrat službovali pol. svetnik G. Kokalj je opozoril lastnika, da je to proti predpisom. Brata Kham pa sta se začela razburjati. Med občinstvom je nastal nemir. Milan Kham je celo zabil pol. svetniku vstop v dvorano, tako da je bil ta primoran poklicati stražnika. Prišlo je do prav nečloveškega nastopa ter je bil pol. svetnik primoran službeno podati ovadbo na državno tožilstvo.

Drž. tožilstvo je nato dvignilo proti kino-podjetniku Milanu Khamu in njegovemu bratu, trgovcu Francu Khamu obtožbo zaradi prestopka žaljenja uradne osebe po § 302 k. z. in prestopka javnega nasilja po § 127 k. z. Obtožnica je prvemu, Milanu Khamu, očitala, da je kritičnega dne zabil pol. svetnika vstop v dvorano in da ga je ovisar pri njegovem službenem poslovanju ter da ga je pri tem tudi kruto žalil, očitalo mu med drugim tudi, da si v položaju vršiti službe. Pripomnil je tudi: »Jaz vam bom že pokazal, boste že vedeli, kaj jaz zmorem.« Pozneje je celo telefoniral na policijsko upravo dežurnemu uradniku Keku: »Prijavljam vam, da je policijski uradnik, ki vrši v kinu službo, imena ne vem, v takem stanju, da ne more opravljati službe.« Drugi obtoženec Fran Kham pa je pristavil: »Ali mislite, da se vas kaj bojim?«

Še pred razpravo je prišlo po posredovanju zastopnika obtoženec dr. Voršič med obtoženecima in pol. svetnikom do poravnave v pogledu žalitve uradne osebe in sta obtoženca dala primerno zadoščenje. Zato je bila glede te točke obtožnica umaknjena. Vršila pa se je razprava le proti Milanu Khamu glede prestopka javnega nasilja. Obtoženec se je izgovarjal, da je bil zelo razburjen in da ni poznal pol. svetnika. Ta kot priča zaslišani je objektivno podal razvoj dogodka. Milan Kham je bil po končanem dokaznem postopanju oproščen v smislu § 280 k. p.

da si je zgradil močan položaj. Pirc je konec igral zelo natančno in je Vidmarja prisilil, da se mu je vdal.

Dr. Vidmar : Petek, slovenska obramba damskega gambita. Petek se je dobro branil. Izšil je zamenjava kraljic. Dr. Vidmar je ob prekinitvi partije imel nekoliko boljši položaj. Pri nadaljevanju je dobro postavil svoja dva tekača. Partija je bila drugič prekinjena v zelo težkem položaju za Petka. Dr. Vidmar ima upravičeno upanje na zmago.

Lešnik : Tomovič. Slovenska obramba damskega gambita. Izenačena igra dveh močnih igralcev. Pred prekinitvijo sta oba prišla v časovno stisko, kar je bilo vzrok, da je položaj za oba postal še bolj nejasen. Tomovič je nato izgubil kvaliteto za kmetla. V končnici dveh kmetov je v obupnem položaju.

Preinfalk : Filipčič. Slovenska obramba damskega gambita. Preinfalk je začel nekoliko boljše, napadel je nato nasprotnikovo kraljevo krilo in se mu je po spretnem prestavljanju figur posredilo dobiti kmet na »a« črti in ogrožati celo kraljico. Kmalu je dobil še drugega kmetla. V končnici je imel dva kmeta več in se mu je nasprotnik udal.

Stanje po XII. kolu: Kostič 8 (1). Vukovič 8. Preinfalk 7.5 (1). Pirc 7 (1). Vidmar 7 (1). Schreiber 7. Tomovič 6.5 (1). Bröder, Vidmar ml. 6.5. Lešnik 6 (2). Avirovič 6. Filipčič 5. Petek 3 (2). Kalabar 2.5. Rožič 1.

Hervey Allen:

Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

»Se vam zdi, da sem to zopet jaz?« je šepetal Ouvrard. »Da, saj vas vidim. Ne morete si misliti, kaj to pomeni zame.« Izraz otroške hvalečnosti je šinil po Ouvrardovem obrazu. »Saj me ne boste zapustili,« je dejal. »Včasih sem tak. Dyakrat je že bilo tako. Ostali boste pri meni, tudi če bom spet nekaj časa oni drugo, ali ne? Nikogar nimam, ki bi se zavzel zame. Nikogar! Postal je zopet obžalovanja vredno bled in boječ.«

»Pri vas ostanem.« je obljubil Antonio. »To pot vam bom že pomagal, prijatelj. Vem, da boste kmalu zopet zdravi. Spočiti se morate in na vse pozabiti.«

»Mon Dieu, potem bom zopet lahko spal,« je šepetal Ouvrard in se nagnil nazaj. Izraz zmedenosti in strahu je izginil iz njegovega obraza.

Dnevi v Burgosu so bili polni najčudovitejših nasprotij. Med pohajanjem v mestu in med doživljanji čustva in duha je Antonio slišal Ouvrardov glas, ki je z nenehno strastjo govoril o trgovini z žitom in koval načrte, kako bi si pridobil vpliv v Madridu. Ouvrard je bil še vedno slaboten in je ležal na blazinih v svoji sobi; toda iz svojega, preveč razdraženega in prenapetega živčevja, je pričaral načrt, kakšna naj bo usoda Španije v prihodnjih petih letih. Vmes pa je še vedno klepetal, čeprav vedno redkeje, zmeden o čevljih.

»No dovoli, da vidi bosa ženska, Juan,« je dejal Antonio, »sicer bomo morali ostanek svojega življenja preživeti tukaj.«

Nato je odšel na sprehod, preko mestnih utrd, proti Calle Alta, kjer so bile v starem delu mesta San Martin, najbolj očarajoče in najbolj etarinske hiše. Kakor Casa del Cordon, družine Velascov, kjer je stanoval leonski sodnik in kjer je bila nad vrati še upodobljena vrv, nato Casa de Miranda z vrhom, ki je mogel zrasti samo v pesniškovi domišljiji, ali se pa je potikal po trgu Mayor pod lepimi oboknimi hodniki, kjer so koketno postopali ponosni in kot berači revni kavaleriji z oguljenimi plašči in kjer so otroci prodajali bleščeče rumene rože in kadilo.

Povsod, na vseh zidovih in vogalih, na hišah in kapelah so bile Marijine podobe in skoraj pred vsako je klečala ženska, ki je

179

molila. Vse mesto je dihlo češčenje ženskega; zdelo se je, da za drugo sploh ne živi.

V čem je skrivnost življenjske moči teh legend, ki nosijo to češčenje? Zakaj je padla v pozabljenje? Ali se je duh človeka utrudil, da ne more več stremeti za božanstvom?

Katedrala v Burgosu je stala tu kot znanilka najvišje duhovne sile. Njene oblike niso govorile o smislu in o koristnosti, ampak o čistem bistvu. Kako so le mogli zmerjati dobo, v kateri je bila katedrala zgrajena z »revnostjo«? Ta čas je v okamenem opoju oblik pustil za seboj viden svoj svoje življenjske modrosti. Lohi, ki so stremeli proti nebu, kakor nadzemski palmovi drevedori, zidovi, strehe, tla, vse to je bilo naravnost posuto z neskončno krasoto naravnih oblik. Kdor jih je opazoval in kdor je občudoval umetnost teh del in se poglubil v duhovno opojnost njihovega bogastva, temu je zastala vsaka misel in ve vdano molčal.

V svoji brezmejni čudežni opojnosti je bila katedrala v Burgosu odraz vsega stvarstva.

Antonio se je najraje mudil ob koru, čigar prastar les s svojimi rumenimi odsevi in globokimi mehikimi sencami se mu je še komaj zdel rokodelsko gradivo. Vse to je bilo po njegovem bolj podobno tenkem, neznanemu bistvu sanjajočih misli, katere je umetnik presnetil sredi gibanja in jih vkoval v snov.

In kakšno sanjalo! Kakšna zaprtost in prijemljiva polnost domišljije, ki je nezadržno vrela na dan, kakor božje misli. Na podporniku ob vhodu je stala podoba očarljivo lepe in hkrati drzne device. Podoba ni kazala device v nežnosti in potrosti, ampak z določno v zamaknjenju nazaj nagnjeno glavo. Kazalo je, kako je z izrazom srednjega občinstva sesala vase nekaj nevidnega iz plamenečega znamenja ljubezni, ki je igrala nad njo v oblakih: podoba človeštva, ki se dviga do slutnje Boga.

Antonio je pomislil nazaj na leta svojega življenja, ki jih je zapravil in v katerih se je poniževal, ter je življenje iskal samo v telesnem uživanju, kjer ni našel nič.

»Od sedaj naprej...« mu je šlo po glavi. Istočasno pa ga je tudi obšla slutnja, da je to spoznanje prepozno. To ga je vznemirilo. Sklenil je, da bo to, kar je spoznal tu, ohranil in kasneje o tem premišljal, tako kot se zopet spominimo kake pesmi, ki jo je nekadoma prekinil slučajni in smešni ropot. Vznesena razpoloženja ne trajajo dolgo. Antonio je ostala slika njegovega čistejšega doživljanja tako, da i zgledata v Boga ni bil postavljen naravnost v smešno,

ampak v čisto človeške stvari. Ko je hotel prestopiti prag jedilnega salona, je slišal raztrgane besede nekega razgovora in neverjetno pravilni angleščini.

»Vi torej vztrajate nepreklicno pri trditvi, da je lov na postvri nevarnejši kakor bikoborbe?«

»Ne, nepreklicno,« so se glasili odgovor, »nič ni bolj neumno kakor morati imeti prav.«

»Toda, dragi moj Diek, na katere razloge pa opirate svojo neumno trditev?« je vprašal prvi glas.

»Zopet lahko vidite, kako vse presojaate samo iz svojega lastnega stališča. Poizkusite se vendar postaviti za trenutek na stališče postvri.«

»O joj! Glasovi, ki so se pravkar mirno razgovarjali, so planili v brupen smeh.«

Antonio je začuden obstal pri odprtih vratih. V nekem kotu sobe je sedel Ouvrard in udobno pospravljal svoj zajtrk v družbi dveh novih, pravkar došlih hotelskih gostov. Mister Eden in njegov prijatelj mister Ford sta prišla v Španijo v gorske potoke loviti postvri.

Ouvrard je imel podobo človeka, ki je po dolgem, skrbnem čakanju nenadoma dobil presenetljivo ugodna poročila. Zdelo se je, da je naravnost lakomen na človeško družbo. Kazal se je veselega in ljubeznivega kakor nekoč. Imel je obraz kot da ga je pravkar minila težka skrb, ki mu je vtisnila lesk globlje modrosti. Njegova navadna vsiljivost in nečimurnost sta izginili. Nekaj mehkega, skoro še nedoločnega in še ne čisto določna vera v samega sebe sta stopili na njuno mesto.

Po daljšem trdovratnem besednem boju je zgovorni mister Ford dosegl, da je vsa družba sklenila, da bo svoj zadnji počitek na poti v Madrid izkoristila za skupen ribji lov. Oba Angleža sta bila srečna, ker sta mislila, da je Antonio njun rojak, pa tudi Ouvrard se jima je prijelubil s svojo veselostjo, za katero je skrival svoje skrb. Sklenili so torej, poslati Juana z veliko kočijo, s psom in prilgajo naprej v Madrid, sami pa so se odločili ostanek poti napraviti z navadno kočijo.

Ouvrardovo spremstvo, ki je od prihoda v Burgos v svoji brezmejni lenobi nemilo zapravljalo njegovo imovino, je Antonio v njihovo velikansko presenečenje odpustil. Spremstvo je odšlo aodnaje in ne brez grožnji.